

**Briuselis, 2025 m. birželio 16 d.
(OR. en)**

9595/25

**SOC 329
EMPL 207
EDUC 189
ECOFIN 639**

PRANEŠIMAS

nuo:	Tarybos generalinio sekretoriato
kam:	Nuolatinių atstovų komitetui / Tarybai
Dalykas:	2025 m. konkrečioms šalims skirtų rekomendacijų ir 2024 m. konkrečioms šalims skirtų rekomendacijų įgyvendinimo vertinimas: Užimtumo komiteto ir Socialinės apsaugos komiteto nuomonė – <i>Pritarimas</i>

Delegacijoms priede pateikiama Užimtumo komiteto ir Socialinės apsaugos komiteto nuomonė dėl 2025 m. konkrečioms šalims skirtų rekomendacijų ir 2024 m. konkrečioms šalims skirtų rekomendacijų įgyvendinimo vertinimo, kuriai Taryba (užimtumai, socialinė politika, sveikata ir vartotojų reikalai) turi pritarti 2025 m. birželio 19 d. posėdyje.

Šio pranešimo papildymai:

- EMCO ir SAK 2025 m. socialinės konvergencijos peržiūros. Konkrečioms šalims skirtos išvados (ADD 1),
- EMCO 2025 m. daugiašalės priežiūros peržiūros. Konkrečioms šalims skirtos išvados (ADD 2),
- SAK 2025 m. daugiašalio įgyvendinimo peržiūros. Konkrečioms šalims skirtos išvados (ADD 3).

Užimtumo komiteto ir Socialinės apsaugos komiteto nuomonė dėl 2025 m. Europos semestro ciklo

2025 m. birželio 13 d.

Preambulė

Remiantis Sutarties dėl ES veikimo (SESV) 148, 150 ir 160 straipsnių nuostatomis, Tarybos sprendimais, kuriais įsteigiami komitetai, ir Reglamentu (ES) 2024/1263 dėl veiksmingo ekonominės politikos koordinavimo, Užimtumo komitetas (EMCO) ir Socialinės apsaugos komitetas (SAK) yra kompetentingi įgyvendinti Europos semestrą, kiek tai susiję su užimtumu, įgūdžiais ir socialine politika.

Atitinkamai, 2025 m. Europos semestro ciklo metu Europos Komisijai pateikus atitinkamus pasiūlymus, EMCO ir SAK padėjo baigti rengti metinę *bendrą užimtumo ataskaitą*¹, *rekomendaciją dėl euro zonos ekonominės politikos*² ir naujas *konkrečioms šalims skirtas rekomendacijas (KŠSR)*³. Be to, komitetai parengė Tarybos išvadą, pridedamas prie 2025 m. *bendros užimtumo ataskaitos*⁴, ir Europos Vadovų Tarybai skirtą *horizontalųjį pranešimą*, kuris turi būti pridėtas prie 2025 m. *KŠSR*⁵.

¹ 2024 m. gruodžio 18 d. [Komisija pasiūlė](#) 2025 m. bendrą užimtumo ataskaitą kaip rudens dokumentų rinkinio dalį. Po derybų komitetuose [Taryba ją priėmė](#) kovo 10 d. EPSCO tarybos posėdyje. Galutinis dokumento tekstas paskelbtas [čia](#).

² Kovo 10 d. EPSCO tarybos posėdyje buvo patvirtinti rekomendacijos dėl euro zonos [užimtumo ir socialiniai aspektai](#). Rekomendacija buvo [galutinai priimta](#) gegužės 13 d. ECOFIN tarybos posėdyje.

³ Birželio 4 d. [Komisija pasiūlė](#) 2025 m. konkrečioms šalims skirtas rekomendacijas kaip pavasario dokumentų rinkinio dalį. Po derybų komitetuose Taryba priėmė užimtumo ir socialinius aspektus birželio 19 d. EPSCO tarybos posėdyje. Galutinai jas priimti numatoma liepos 8 d. ECOFIN tarybos posėdyje.

⁴ Kovo 10 d. EPSCO tarybos posėdyje Taryba patvirtino [Tarybos išvadą dėl 2025 m. bendros užimtumo ataskaitos](#).

⁵ Pirmininkaujant Lenkijai vadovaujant parengtu horizontaliuoju pranešimu dėl 2025 m. konkrečioms šalims skirtų rekomendacijų siekiama prisidėti prie politinių debatų Taryboje (atitinkamai birželio 19 ir 20 d. EPSCO tarybos ir ECOFIN tarybos posėdžiuose) ir Europos Vadovų Taryboje (birželio 26–27 d.).

Komitetai taip pat įvertino valstybių narių pažangą, padarytą įgyvendinant atitinkamas Tarybos pateiktas 2024 m. KŠSR. *Socialinės konvergencijos sistemos* įgyvendinimas taip pat padėjo stebėti aukštynkryptės socialinės konvergencijos padėtį ES⁶. Kalbant apie pastarąją, pirmojo etapo analizė buvo įtraukta į 2025 m. bendrą užimtumo ataskaitą, o antrojo etapo analizę paskelbė Komisija po dvišalio pasikeitimo nuomonėmis su atitinkamomis valstybėmis narėmis ir konsultacijų su socialiniais partneriais dėl rizikos ir iššūkių aukštynkryptei socialinei konvergencijai. Antrojo etapo analizės išvados buvo aptartos EMCO ir SAK atliekant keletą *socialinės konvergencijos peržiūrų*⁷.

Įsigaliojus Reglamentui (ES) 2024/1263⁸, 2025 m. komitetai taip pat pirmą kartą aptarė valstybių narių parengtų naujų *vidutinės trukmės laikotarpio fiskalinių struktūrinių planų*⁹ ir susijusių *metinių pažangos ataskaitų*¹⁰ užimtumo ir socialinius aspektus. Bendradarbiaudami su ECOFIN komitetais, EMCO ir SAK taip pat prisidėjo rengiant Tarybos rekomendacijas, kuriomis patvirtinami vidutinės trukmės laikotarpio fiskaliniai struktūriniai planai¹¹.

Šios nuomonės **1 skirsnyje** išdėstoma, kaip komitetai apskritai vertina Europos semestro valdymo aspektus. **2 skirsnyje** aptariami Komisijos priimti ir 2025 m. birželio 5 d. Užimtumo komitetui ir Socialinės apsaugos komitetui pristatyti pasiūlymai dėl 2025 m. KŠSR. **3 skirsnyje** pateikiami valstybių narių pažangos, padarytos įgyvendinant atitinkamas 2024 m. KŠSR, ir socialinės konvergencijos sistemos išvadų nagrinėjimo rezultatai, kurie pateikti kaip teminės gairės, parengtos atsižvelgiant į komitetų atliktas daugiašalės priežiūros peržiūras. Konkrečioms šalims skirtos išvados priedamos kaip **priedai**.

⁶ Socialinės konvergencijos sistemos struktūra ir elementai apibūdinami [pagrindinėse gairėse dėl socialinės konvergencijos sistemos nustatymo Europos semestre](#) ir susijusioje [EMCO ir SAK darbo grupės ataskaitoje](#). Šie dokumentai Tarybai (EPSCO) buvo pateikti 2023 m. birželio 12 d. Socialinės konvergencijos sistemos elementai buvo aptarti 2022 m. spalio mėn.–2023 m. gegužės mėn. laikotarpiu veikusioje specialioje EMCO ir SAK darbo grupėje.

⁷ Komisija paskelbė antrojo etapo analizę Komisijos [tarnybų darbiname dokumente](#) balandžio 11 d. Peržiūras EMCO ir SAK atliko gegužės 13 d. (žr. 3.1 skirsnį).

⁸ 2024 m. balandžio 29 d. [Reglamentas \(ES\) 2024/1263](#) dėl veiksmingo ekonominės politikos koordinavimo ir daugiašalės biudžeto priežiūros, kuriuo panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1466/97.

⁹ Vidutinės trukmės laikotarpio fiskaliniai struktūriniai planai paskelbti [čia](#).

¹⁰ 2025 m. metinės pažangos ataskaitos paskelbtos [čia](#).

¹¹ Rekomendacijas siūlo Komisija ir jos priimamos ECOFIN tarybos posėdžiuose.

1 skirsnis

Europos semestro valdymo aspektai

Europos semestro ciklas 2025 m. apėmė naujosios ES ekonomikos valdymo sistemos, kurioje Europos socialinių teisių ramstis tebėra vienas iš bendrų Sąjungos prioritetų, pirmuosius įgyvendinimo metus. Atsižvelgdami į ankstesnius raginimus¹², komitetai palankiai įvertino tai, kad nustatytas labiau integruotas požiūris į ekonominę, fiskalinę, užimtumo ir socialinę politiką, be kita ko, Taryboje stiprinant EPSCO tarybos ir ECOFIN tarybos organų bendradarbiavimą. 2025 m. semestro cikle pripažinta, kad užimtumas, įgūdžiai ir švietimas bei socialiniai prioritetai yra labai svarbūs siekiant įgyvendinti ramsčio principus ir kartu yra vienas iš pagrindinių horizontaliųjų įgalinamųjų veiksmų, padedančių stiprinti Sąjungos konkurencingumą ir tvarų bei integracinį augimą. Šiame kontekste EMCO ir SAK aptarė atitinkamus valstybių narių pateiktų vidutinės trukmės laikotarpio fiskalinių struktūrinių planų pirmojo etapo aspektus, prisidėjo rengiant Tarybos rekomendacijas, kuriomis pritariama jų turiniui, ir aptarė susijusį metinių pažangos ataskaitų turinį. Vidutinės trukmės planuose daug dėmesio skiriama užimtumui, įgūdžiams ir švietimui bei socialinei politikai, o didelė dalis priemonių pateisina fiskalinio koregavimo plano pratęsimą šiose srityse dėl tikėtino teigiamo jų poveikio ekonomikos augimui¹³. Remdamiesi 2023–2024 m. surengtais išsamiais svarstymais dėl darbo rinkos, įgūdžių ir socialinės politikos ekonominio poveikio¹⁴, komitetai tikisi, kad Komisija su jais konsultuosis dėl specialaus žinių centro struktūros ir įgaliojimų. Ši iniciatyva taip pat gali padėti skatinti bendrą supratimą apie tai, kaip užimtumas, įgūdžiai ir švietimas, socialinės reformos ir investicijos prisideda tiek prie socialinės pažangos, tiek prie tvaraus ir integracinio ekonomikos augimo.

¹² Žr. [nuomonę dėl socialinių investicijų pridėtinės vertės ir EPSCO tarybos vaidmens valdant Europos semestrą](#) (8, 9 ir 11 dalys), kuriai Taryba pritarė 2023 m. lapkričio mėn., ir [nuomonę dėl būsimų Sąjungos politikos prioritetų, susijusių su Europos socialinių teisių ramsčiu](#) (16 ir 17 dalys), kuriai Taryba pritarė 2024 m. kovo mėn.

¹³ Žr. vasario 26 d. [Užimtumo komiteto ir Socialinės apsaugos komiteto pirmininkų laišką EPSCO tarybos ministrams](#).

¹⁴ Šių svarstymų rezultatai: [nuomonė dėl socialinių investicijų pridėtinės vertės ir EPSCO tarybos vaidmens valdant Europos semestrą](#) (Tarybos pritarta 2023 m. lapkričio 28 d.), [EPSCO ir ECOFIN ministrų surengti politiniai debatai](#) (įvykę 2024 m. kovo 12 d.), [Tarybos išvados dėl darbo rinkos, įgūdžių ir socialinės politikos vaidmens siekiant atsparios ekonomikos](#) (Tarybos patvirtintos 2024 m. birželio 20 d.) ir [ES valstybių narių savanoriški pagrindiniai reformų ir investicijų darbo rinkos, įgūdžių ir socialinės politikos srityse ekonominio poveikio vertinimo principai](#) (Tarybos pritarta 2024 m. birželio 20 d.).

Kalbant apie semestro užimtumo ir socialinį aspektą, per visą 2025 m. ciklą komitetai aptarė iki šiol padarytą pažangą siekiant 2030 m. ES ir nacionalinių užimtumo, įgūdžių ir skurdo bei socialinės atskirties mažinimo tikslų¹⁵. Nors ES sėkmingai siekia pagrindinio tikslo iki 2030 m. užtikrinti, kad ne mažiau kaip 78 % gyventojų dirbtų, – septynios valstybės narės jau pasiekė savo nacionalinius tikslus, o dauguma valstybių narių, panašu, sėkmingai jų siekia, – EMCO su susirūpinimu pažymėjo, kad pažanga siekiant ES suaugusiųjų mokymosi tikslo yra nedidelė ir tik 10 valstybių narių sumažino atotrūkį siekdamos savo nacionalinių tikslų¹⁶. Be to, SAK pripažino, kad COVID-19 pandemija, taip pat energetikos krizė ir didelė infliacija pastaraisiais metais leido tik šiek tiek sumažinti žmonių, kuriems gresia skurdas ar socialinė atskirtis, skaičių ES: tik pusė valstybių narių padarė pažangą siekdamos savo nacionalinių tikslų, o maždaug trečdalyje valstybių narių padėtis pablogėjo. Gegužės mėn. komitetai palankiai įvertino galimybę toliau teikti savo nuomonę dėl kito Europos socialinių teisių ramsčio veiksmų plano turinio, papildant 2024 m. parengtoje *nuomonėje dėl būsimų politikos prioritetų, susijusių su Europos socialinių teisių ramsčiu*¹⁷, jau pareikštas nuomones.

¹⁵ 2022 m. birželio mėn. komitetai pateikė Tarybai [nuomonę dėl 2030 m. nacionalinių tikslų nustatymo proceso](#).

¹⁶ Atsižvelgdami į tai, keletas EMCO narių paragino toliau svarstyti galimybę pereiti nuo SŠT prie darbo jėgos tyrimo duomenų (kaip šiuo metu planuojama), taip pat apsvarstyti mokymo darbo vietoje galimybę, atsižvelgiant į iki šiol padarytą nedidelę pažangą ir tokio pobūdžio mokymo svarbą kai kuriose šalyse.

¹⁷ Žr. 12 išnašą.

Siekdama padėti nustatyti aukštynkryptei socialinei konvergencijai kylančią riziką ir iššūkius, Komisija įgyvendino socialinės konvergencijos sistemą. 2024 m. atlikus bandomojo projekto peržiūrą¹⁸, komitetai teigiamai įvertino Komisijos anksčiau paskelbtą antrojo etapo analizę, nes tai taip pat leido geriau pasirengti susijusioms daugiašalės priežiūros peržiūroms. EMCO ir SAK atkreipė dėmesį į tai, kad sistemos išvados įtrauktos į pasiūlymus dėl 2025 m. KŠSR ir šalių ataskaitas, taip padedant nustatyti politikos veiksmus siekiant skatinti aukštynkryptę socialinę konvergenciją. Vis dėlto kai kurie komitetų nariai pakartojo abejojantys dėl sistemos gebėjimo visapusiškai atsižvelgti į riziką socialinei konvergencijai, visų pirma dėl tam tikrų socialinių rodiklių savalaikiškumo ir dėl to, kad socialinių rodiklių suvestinėje nėra tam tikrų atitinkamų politikos sričių, ir paprašė aktyviau palaikyti dialogą, kad būtų užtikrintas Komisijos vykdomo šalių, kuriose socialinei konvergencijai kyla rizika, nustatymo proceso skaidrumas. Komitetai yra pasirengę bendradarbiauti su Komisija, kad būtų atlikti pakeitimai siekiant patobulinti analizę ir procesą.

Pagal įprastą praktiką EMCO ir SAK taip pat surengė išsamias diskusijas su ES socialiniais partneriais ir pilietinės visuomenės organizacijų atstovais dėl rudens ir pavasario dokumentų rinkiniuose nustatytų politikos prioritetų. Šio pasikeitimo nuomonėmis rezultatas – konstruktyvus ir esminis dialogas, į kurį buvo tinkamai atsižvelgta rengiant šią nuomonę. Komitetai dar kartą patvirtina, kad vienas iš pagrindinių veiksnių siekiant sėkmingai koordinuoti ir įgyvendinti ekonominę, užimtumo ir socialinę politiką yra socialinių partnerių, pilietinės visuomenės atstovų bei kitų atitinkamų suinteresuotųjų subjektų įtraukimas į visus Europos semestro ir nacionalinio politikos formavimo ciklo etapus. Šiame kontekste 2025 m. pirmą pusmetį EMCO ir SAK toliau stiprino socialinių partnerių ir pilietinės visuomenės organizacijų įtraukimą į komitetų veiklą, siekdami skatinti jų įsitraukimą nustatant iššūkius ir rengiant atitinkamas politikos atsako priemones¹⁹.

¹⁸ Žr. [socialinės konvergencijos sistemos, kuri įgyvendinama kaip bandomasis projektas per 2024 m. Europos semestro ciklą, vertinimą](#), Taryboje aptartą 2024 m. gruodžio 2 d. EPSCO tarybos posėdyje.

¹⁹ Per 2025 m. Europos semestro ciklą kovo 11 d. EMCO politikos analizės grupėje (PAG), dalyvaujant visų valstybių narių nacionaliniams socialiniams partneriams, ir balandžio 11 d. SAK (taip pat dalyvaujant pilietinei visuomenei) buvo surengti trišaliai susitikimai, kuriuose buvo aptartas 2024 m. kovo mėn. paskelbto Komisijos [veiksmų plano dėl darbo jėgos ir įgūdžių trūkumo](#) įgyvendinimas.

Be to, kovo mėn., Europos Komisijai paskelbus apie įgūdžių sąjungą, įvyko bendras EMCO ir Švietimo komiteto (EDUC) narių posėdis. Pasikeisdamos nuomonėmis valstybės narės pabrėžė iniciatyvos ir tolesnių investicijų į švietimą bei įgūdžius svarbą ir aptarė įvairius jos aspektus.

Galiausiai komitetai ragina Komisiją, glaudžiai bendradarbiaujant su Tarybai pirmininkausiančiomis valstybėmis narėmis, nuo 2026 m. nustatyti tinkamą ir nuspėjamą pavasario dokumentų rinkinio paskelbimo tvarkaraštį. Šių metų ciklo metu EMCO ir SAK griežtai pareiškė nepasitenkinimą dėl to, kad pavasario dokumentų rinkinys buvo paskelbtas vėluojant, birželio 4 d., o tai kelia pavojų Sutartimi grindžiamam EPSCO tarybos organų dalyvavimui rengiant ir tvirtinant naujas KŠSR. Dėl šio vėlavimo teko išimties tvarka atlikti patikslinimus tiek komitetų, tiek Tarybos lygmenimis, be kita ko, atidėti birželio 12 d. numatytą EPSCO tarybos posėdį iki birželio 19 d. ir taikyti specialią tvarką komitetuose, siekiant užtikrinti, kad EPSCO tarybos ministrai galėtų patvirtinti bent naujųjų KŠSR užimtumo ir socialinius aspektus. Vis dėlto, priešingai nei daroma pagal įprastą praktiką, EPSCO tarybos ministrai negalėjo patvirtinti KŠSR, susijusių su pasidalijamąja EPSCO tarybos ir ECOFIN tarybos kompetencija, ir jos bus tiesiogiai priimtos liepos 8 d. numatytame ECOFIN tarybos posėdyje. Be to, sutrumpintas KŠSR užimtumo, įgūdžių ir socialinių aspektų nagrinėjimo laikotarpis gali pakenkti semestro proceso patikimumui ir neigiamai paveikti tiek atsakomybę už galutines rekomendacijas, tiek jų kokybę, nes tikroms daugiašalėms diskusijoms skirtas laikas yra ribotas.

2 skirsnis

Komisijos pasiūlymų dėl 2025 m. konkrečioms šalims skirtų rekomendacijų vertinimas

2025 m. KŠSR pasiūlymuose pereita nuo 2022 m. nustatyto susiaurinto požiūrio, susijusio su visapusišku ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planų pobūdžiu, prie išsamesnio rekomendacijų rinkinio. Kaip ir praėjusiais metais, semestro cikle daugiausia dėmesio skirta konkurencingumo ir klestėjimo Sąjungoje skatinimui šalinant kliūtis tvariam ir integraciniam ekonomikos augimui bei našumo potencialui. EPSCO tarybos organų kompetencijos srityje buvo pateikta daug pasiūlymų dėl KŠSR dėl darbo jėgos ir įgūdžių trūkumo bei įgūdžių pasiūlos ir paklausos neatitikties problemų sprendimo, švietimo ir mokymo sistemų stiprinimo, integracijos į darbo rinką ir veiksmingos aktyvios darbo rinkos politikos skatinimo, paskatų nedirbti mažinimo darbo apmokestinimo ir socialinių išmokų sistemose ir socialinės apsaugos bei socialinės įtraukties sistemų stiprinimo. Dėl to taip pat buvo laikomasi požiūrio, pagal kurį daugiausia dėmesio skiriama konkurencingumo didinimui, kartu išlaikant Sąjungos socialinį aspektą, siekiant užtikrinti, kad niekas nebūtų paliktas nuošalyje.

Siekiant toliau skatinti užimtumą, valstybės narės raginamos toliau stiprinti aktyvią darbo rinkos politiką, be kita ko, taikant tikslines priemones tiems, kuriems nepakankamai atstovaujama darbo rinkoje, ir reformuojant mokesčių ir išmokų sistemas. Komisijos analizėje pabrėžiama, kad svarbu puoselėti darbo vietų kokybę ir geresnes darbo sąlygas, o socialinis dialogas ir kolektyvinės derybos pagal nacionalinės teisės aktus ir (arba) praktiką turėtų atlikti itin svarbų vaidmenį. Manoma, kad tai labai svarbu siekiant pašalinti kliūtis dalyvauti darbo rinkoje ir prisidėti prie Europos patrauklumo ir konkurencingumo, kaip neseniai akcentuota ir *EMCO nuomonėje dėl darbo vietų kokybės aspektų*²⁰.

²⁰ Žr. birželio 19 d. EPSCO tarybos posėdžiui parengtą [Nuomonę dėl darbo vietų kokybės aspektų](#).

Naujosiose rekomendacijose labai daug dėmesio skiriama švietimui ir įgūdžių ugdymui, nes tai yra pagrindiniai konkurencingos ir klestinčios Europos veiksniai; rekomendacijas šiuo klausimu gauna visos valstybės narės. Tai taip pat lemia pastarojo meto tendencijos, rodančios prastėjančius pagrindinių įgūdžių rezultatus ir lėtą pažangą didinant suaugusiųjų dalyvavimą mokymosi veikloje. Atsižvelgiant į tai, valstybės narės raginamos plėsti mokymosi visą gyvenimą galimybes, gerinti įgūdžių pripažinimą, geriau suderinti mokymo programas ir mokymo metodus su darbo rinkos poreikiais ir gerinti bendrą švietimo ir mokymo kokybę bei įtraukumą. Todėl keliuose KŠSR pasiūlymuose daugiausia dėmesio skiriama tikslingesnei švietimo paramai palankių sąlygų neturintiems mokiniams ir įtraukaus švietimo ir mokymo stiprinimui, o švietimo ir įgūdžių politikoje turėtų būti atsižvelgiama į didėjančią aukšto lygio ir gamtos mokslų, technologijų, inžinerijos ir matematikos (STEM) įgūdžių paklausą, visų pirma strateginiuose sektoriuose, susijusiuose su inovacijomis ir žaliaja bei skaitmenine pertvarkomis, ir toliau sprendžiami dabartinio ir būsimo darbo jėgos ir įgūdžių trūkumo bei neatitikties klausimai.

Socialinės įtraukties ir socialinės apsaugos, visų pirma pensijų, sveikatos priežiūros ir ilgalaikės priežiūros, srityse 2025 m. KŠSR pasiūlymuose pakankamai dėmesio skiriama tiek adekvatumo, tiek fiskalinio tvarumo klausimams. Valstybėms narėms rekomenduojama reformuoti savo pensijų sistemas, papildant jas priemonėmis, kuriomis siekiama pailginti darbingą amžių, ir padidinti kitų socialinės apsaugos ir įtraukties išmokų veiksmingumą ir efektyvumą. Kartu jos turėtų išplėsti galimybes naudotis pagrindinėmis ir socialinėmis paslaugomis, įskaitant sveikatos priežiūrą ir ilgalaikę priežiūrą, be kita ko, atsižvelgiant į teritorinius skirtumus. Reaguojant į demografinius pokyčius ir su tuo susijusią didėjančią sveikatos priežiūros ir ilgalaikės priežiūros paklausą, manoma, kad labai svarbu pereiti prie prevencinių bendruomeninių metodų. Kalbant apie skurdą, visų pirma vaikų skurdą, valstybėms narėms šias problemas rekomenduojama spręsti, be kita ko, didinant socialinių pervedimų ir socialinės paramos veiksmingumą, aprėptį ir adekvatumą, kartu užtikrinant jų fiskalinį tvarumą. KŠSR pasiūlymuose, kai aktualu, taip pat akcentuoti su būsto įperkamumu susiję pokyčiai, galintys pakenkti gyvenimo lygiui.

Nepaisant *ad hoc* susitarimų, kurių reikėjo siekiant baigti rengti pasiūlymus dėl 2025 m. KŠSR, EMCO ir SAK užtikrino bendradarbiavimą su Ekonominės politikos komitetu (EPK) ir Ekonomikos ir finansų komiteto pakaitiniais nariais, kad būtų galima veiksmingai išnagrinėti kelis kompleksinio pobūdžio politikos klausimus. Laikantis įprastos praktikos, diskusija EMCO dėl su švietimu, mokymu ir įgūdžiais susijusių KŠSR aspektų vyko dalyvaujant Švietimo komiteto (EDUC) atstovams. Su sveikata susijusios KŠSR buvo aptartos SAK, o narių buvo paprašyta koordinuoti veiksmus nacionaliniu lygmeniu su atitinkamais ekspertais.

3 skirsnis

Pagrindinės išvados dėl 2024 m. konkrečioms šalims skirtų rekomendacijų įgyvendinimo ir dėl socialinės konvergencijos padėties Sąjungoje

Daugiašalė priežiūra yra viena iš pagrindinių EMCO ir SAK užduočių įgyvendinant Europos semestrą²¹. Tai apima, *inter alia*²², išsamų reformų, investicijų ir platesnio masto politikos veiksmų, kurie pradėti vykdyti atsižvelgiant į per ankstesnį semestro ciklą Tarybos pateiktas KŠSR, vertinimą. Todėl daugiašalės priežiūros veiklai tenka esminis vaidmuo remiant valstybių narių politikos priemones: keičiamasi politikos žiniomis ir geriausios praktikos pavyzdžiais ir skatinamas bendras konkrečioms šalims kylančių uždavinių supratimas, siekiant informuoti Tarybą.

²¹ Kalbant apie EMCO, ši veikla grindžiama SESV 148 ir 150 straipsniais, o SAK atveju – SESV 160 straipsniu. Naujame [Reglamente \(ES\) 2024/1263](#) EMCO ir SAK patvirtinti kaip vieni iš atitinkamų komitetų, kurie turi dalyvauti Europos semestro procese pagal savo atitinkamą kompetenciją. Abiejuose Tarybos sprendimuose, kuriais įsteigiami komitetai ([2015/772](#), kuriuo įsteigiamas EMCO ir panaikinamas Sprendimas 2000/98/EB, ir [2015/773](#), kuriuo įsteigiamas SAK ir panaikinamas Sprendimas 2004/689/EB), jiems taip pat suteikti įgaliojimai prisidėti prie visų Europos semestro aspektų savo atitinkamose srityse.

²² Užimtumo komitete daugiašalės priežiūros veikla taip pat apima specialias tam tikrų Tarybos rekomendacijų, priklausančių EPSCO tarybos kompetencijai ir skirtų visoms valstybėms narėms, įgyvendinimo peržiūras. Socialinės apsaugos komitete organizuojamos specialios išsamios teminės diskusijos arba pateikiamos bendros ataskaitos dėl tolesnių veiksmų, susijusių su atitinkamomis Tarybos rekomendacijomis.

2025 m. abu komitetai įvertino atitinkamų 2024 m. KŠSR įgyvendinimą ir, atlikdami naują konkrečių šalių socialinės konvergencijos sistemos analizę, taip pat aptarė Komisijos antrojo etapo šalių socialinės konvergencijos analizę ir padarė išvadas. Rengiant visas konkrečioms šalims skirtas apžvalgas, vertinimai buvo grindžiami valstybių narių ataskaitomis apie naujausias priemones, kurių imtasi, ir kitų valstybių narių bei Komisijos atliktais tų priemonių vertinimais. Dėl konkrečioms šalims skirtų išvadų buvo bendrai susitarta ir jos pridedamos prie šios nuomonės.

3.1. EMCO ir SAK horizontaliosios išvados dėl aukštynkryptės socialinės konvergencijos

2025 m. gegužės 13 d. EMCO ir SAK, remdamiesi Komisijos atlikta aukštynkryptės socialinės konvergencijos analize, atliko keletą socialinės konvergencijos peržiūrų, grindžiamų socialinės konvergencijos sistema. Ši konkrečioms šalims skirta analizė padeda stebėti užimtumo, įgūdžių ir socialinės politikos pokyčius Europos semestre pagal SESV 148 straipsnį. Ja taip pat grindžiamas Europos socialinių teisių ramsčio principų įgyvendinimas nacionaliniu lygmeniu ir 2030 m. ES pagrindinių ir nacionalinių tikslų užimtumo, įgūdžių ir skurdo mažinimo srityse pasiekimas, tinkamai atsižvelgiant į atitinkamas kompetencijas ir subsidiarumo bei proporcingumo principus. Peržiūrų metu nagrinėta aukštynkryptei socialinei konvergencijai kylanti rizika ir iššūkiai, su kuriais susiduria valstybės narės, kurių atžvilgiu Komisija atliko balandžio 11 d. paskelbtą antrojo etapo šalių socialinės konvergencijos analizę²³, taip pat, kai aktualu, šioms valstybėms narėms pateiktą 2024 m. KŠSR įgyvendinimas.

²³ Žr. [Komisijos antrojo etapo šalių socialinės konvergencijos analizę pagal socialinės konvergencijos sistemą](#).

- Atsižvelgiant į stiprias ir atsparias darbo rinkas, 2025 m. antrojo etapo socialinės konvergencijos sistemos analizėje išryškėjo **iššūkiai, visų pirma socialinės apsaugos ir įtraukties srityse**, kylantys dėl tam tikrų blogėjimo tendencijų, taip pat švietimo ir įgūdžių srityje. Tačiau vis dar esama ir darbo rinkos iššūkių, visų pirma susijusių su konkrečių grupių (moterų, jaunimo, asmenų su negalia, trečiųjų valstybių piliečių) dalyvavimo ir užimtumo lygių atotrūkiais, dideliu įgūdžių ir darbo jėgos trūkumu, taip pat regioniniais skirtumais, darančiais poveikį kai kurioms valstybėms narėms. Apskritai tai, kad asmuo priklauso pažeidžiamoje padėtyje esančiai gyventojų grupei, vis dar pernelyg dažnai yra patikimas veiksnys, pagal kurį galima nuspėti švietimo ir darbo rinkos rezultatus.
- Kai kurios valstybės narės susiduria su iššūkiais, susijusiais su nuolat **didele skurdo ar socialinės atskirties rizika**, ypač kai kurių grupių atveju, sunkumais kuriant veiksmingas socialinės apsaugos sistemas, kuriomis būtų efektyviai mažinama skurdo rizika, ir didele pajamų nelygybe, visų pirma atsižvelgiant į pastaraisiais metais patirtą didelę infliaciją, kuri neišvengiamai turėjo didesnę poveikį mažas pajamas gaunantiems namų ūkiams ir namų ūkiams, kurių nė vienas narys neturi darbo. Vaikų skurdo lygis taip pat apskritai tebėra aukštas, todėl labai svarbu visapusiškai įgyvendinti Europos vaiko garantijų sistemą. Kitos valstybės narės ir toliau susiduria su iššūkiais gerindamos galimybes naudotis įperkamos sveikatos priežiūros ir ilgalaikės priežiūros paslaugomis, o tai ypač svarbu atsižvelgiant į visuomenės senėjimą. Galimybės naudotis kokybiškomis aktyvios įtraukties priemonėmis, siūlomos kartu su galimybe naudotis pagrindinėmis ir socialinėmis paslaugomis, užtikrinimas turėtų išlikti daugelio valstybių narių prioritetu, be kita ko, siekiant sumažinti gyventojų grupių ir regionų nelygybę ir stiprinti socialinę sanglaudą. Pastaraisiais metais buvo suplanuotos arba įgyvendintos reformos ir investicijos, visų pirma siekiant padidinti aktyvumą darbo rinkoje ir socialinių išmokų bei pensijų adekvatumą, taip pat išplėsti galimybes naudotis įperkamos sveikatos priežiūros ir ilgalaikės priežiūros sistemų paslaugomis. Šiame kontekste tebėra itin svarbūs galimi kompromisai tarp tinkamo finansavimo ir socialinės apsaugos bei socialinės apsaugos sistemų tvarumo, o tai rodo, kad reikia sukurti veiksmingą ir efektyvią mokesčių ir išmokų sistemą.

- **Suaugusiųjų dalyvavimas mokymuose** tebėra žemas ir gerokai mažesnis už 2030 m. ES tikslus, o daugeliu atvejų ir nacionalinius tikslus. Būtina toliau dėti pastangas gerinti švietimo ir mokymo sistemų kokybę bei teisingumą ir stiprinti pagrindinius įgūdžius, be kita ko, siekiant kovoti su nuolatiniais švietimo rezultatų ir įgūdžių lygių skirtumais, susijusiais su socialinėmis ir ekonominėmis sąlygomis. Šiame kontekste menkų įgūdžių turintys asmenys vis dar mažiausiai linkę dalyvauti mokymo veikloje, taigi ir gauti naudos iš žaliosios ir skaitmeninės pertvarkų. Tebeišlieka ir iššūkių sprendžiant ankstyvo pasitraukimo iš švietimo ir mokymo sistemų problemą, tačiau šiuo klausimu pastebima tik lėta pažanga. Tebėra itin svarbu didinti gebėjimus įgyvendinti gerai parengtą ir tikslingesnę **aktyvią darbo rinkos politiką**, derinant ją su kitomis įgalinančiomis paslaugomis, kad pažeidžiamoje padėtyje esantys asmenys ir nepakankamai atstovaujamoms grupėms priklausantys asmenys įgytų galių bei įgūdžių, kurių reikia norint patekti į darbo rinką, joje išlikti ir daryti pažangą, be kita ko, žaliosios ir skaitmeninės transformacijų kontekste.
- Akivaizdus valstybių narių įsipareigojimas įveikti konkrečius švietimo ir įgūdžių srities iššūkius, nes įgyvendinama daug reformų ir vykdoma daug programų, be kita ko, per „Europos socialinį fondą +“ (ESF+) ir Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę (EGADP), siekiant kelti pagrindinių bei skaitmeninių įgūdžių lygius ir reformuoti profesinį rengimą ir mokymą bei aukštojo mokslo sistemas. Taip pat diegiamos priemonės, kuriomis siekiama stiprinti nesimokančio, nedirbančio ir mokymuose nedalyvaujančio (NEET) jaunimo ir asmenų su negalia integraciją į darbo rinką, be kita ko, toliau įgyvendinant Jaunimo garantijų iniciatyvą ir vykdant darbdaviams skirtas paskatas ir informavimo kampanijas. Vis dėlto daugelis šių priemonių yra ankstyvame įgyvendinimo etape, o rezultatai dar nepasiekti. Peržiūrose taip pat pabrėžta, kad svarbu toliau naudoti patikimas stebėsenos priemones ir atlikti poveikio vertinimus siekiant **įvertinti politikos veiksmingumą** ir nustatyti visus būtinus koregavimus, be kita ko, įgyvendinimo metu.

3.2. EMCO horizontaliosios išvados

Kovo 19 d. Užimtumo komitetas surengė metinę švietimo ir įgūdžių apžvalgą, kurios tikslas – įvertinti pažangą, padarytą įgyvendinant atitinkamas KŠSR, ir spręsti kylančias problemas, nustatytas Užimtumo rodiklių apžvalgoje ir socialinių rodiklių suvestinėje. Įvyko teminė diskusija, grindžiama 2025 m. bendros užimtumo ataskaitos pagrindinėmis išvadomis. Be to, kovo 18 d. įvyko bendras Užimtumo komiteto ir Švietimo komiteto posėdis, kuriame pasikeista nuomonėmis dėl Komisijos komunikatų dėl įgūdžių sąjungos, strateginio STEM mokymo plano ir Pagrindinių įgūdžių veiksmų plano, taip pat aptarti dirbtinio intelekto naudojimo švietimo ir mokymo sistemose atvejų tyrimai.

- 2024 m. **darbo jėgos ir įgūdžių trūkumas** ES šalyse šiek tiek sumažėjo, tačiau tebėra didelis, ypač kai kuriuose pagrindiniuose žaliosios ir skaitmeninės pertvarkų sektoriuose, pavyzdžiui, STEM sektoriuose, taip pat tuose sektoriuose, kuriuos labiausiai paveikė visuomenės senėjimas, pavyzdžiui, priežiūros sektoriuje. Lėtėjant ekonomikai, tačiau esant stiprioms darbo rinkoms, nuolatinis darbo jėgos ir įgūdžių trūkumas aiškiai rodo, kad struktūrinė įgūdžių neatitiktis daro poveikį ES darbo rinkoms.
- ES toli gražu nepasiekė **2030 m. suaugusiųjų mokymosi tikslo** – tik trys valstybės narės jau pasiekė savo nacionalinius tikslus, o daug daugiau jų atsilieka. Todėl, norint pasiekti šį tikslą iki 2030 m., reikia didelių ir spartesnių pastangų. Politika visų pirma turėtų būti siekiama gerinti darbo rinkoje nedalyvaujančių asmenų, žemo ir vidutinio išsilavinimo asmenų ir vyresnių nei 55 metų amžiaus asmenų, kurie šiuo metu mažiau dalyvauja mokymuose, dalyvavimą suaugusiųjų mokymosi programose.
- ES lygmeniu padaryta ribota pažanga **skaitmeninių įgūdžių srityje**: 2023 m. bent pagrindinius skaitmeninius įgūdžius turėjo šiek tiek daugiau nei pusė 16–74 m. amžiaus Europos piliečių. Vis dėlto užfiksuota didelių skirtumų tarp valstybių narių ir nerimą keliantis jaunimo skaitmeninių įgūdžių pažangumo sumažėjimas.

- Per pastarąjį dešimtmetį priėmimo į **ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros įstaigas** rodiklis išaugo, o septynios valstybės narės pasiekė 2030 m. tikslą. Vis dėlto tarp ES šalių, taip pat tarp socialinių demografinių grupių tebėra didelių skirtumų; ypač didelį poveikį patiria nepalankioje socialinėje ir ekonominėje padėtyje esantys asmenys ir atokiose vietovėse gyvenantys žmonės.
- Nerimą kelia tai, kad **pagrindiniai įgūdžiai** blogėja, nes skaitymo, matematikos ir gamtos mokslų srityse prastai besimokančiųjų dalis daugumoje valstybių narių didėja. Nepalanki socialinė ir ekonominė padėtis tebėra pagrindinis veiksnys, pagal kurį galima nuspėti prastus rezultatus, o atotrūkis, palyginti su palankias sąlygas turinčiais besimokančiaisiais, didėja. Kyla su švietimo kokybe susijusių sunkumų dėl nuolatinio mokytojų trūkumo; jis yra didesnis STEM srityse ir nepalankioje padėtyje esančiose mokyklose.
- Kita vertus, ES sėkmingai siekia **tretinį išsilavinimą įgijusių asmenų tikslą**, tačiau dar reikia didinti aukštojo mokslo aktualumą darbo rinkos poreikiams, kad būtų sprendžiamos įgūdžių trūkumo keliose srityse ir lyčių nelygybės problemos. Tai ypač svarbu STEM srityse, kuriose ir toliau yra nepakankamai mergaičių. Šiame kontekste valstybės narės ir toliau yra labai įsipareigojusios spręsti problemas, su kuriomis jos susiduria gerindamos švietimo rezultatus ir teisingumą, geriau derindamos mokymo programas su darbo rinkos poreikiais, ugdydamos darbo jėgos įgūdžius ir didindamos suaugusiųjų dalyvavimą mokymosi procese. Kelios valstybės narės pradėjo svarbias reformas, įskaitant mokymo programų modernizavimą ir mokytojo profesijos stiprinimą, tačiau jų poveikis dar nematomas.
- Be to, visose srityse įgyvendinamos priemonės, kuriomis siekiama toliau **plėsti kvalifikacijos kėlimo ir perkvalifikavimo programų prieinamumą, didinti tikslinę paramą darbo ieškantiems asmenims ir pritaikyti profesinio rengimo ir mokymo programas prie darbo rinkos poreikių**. Vis dėlto daugeliu atvejų reikia intensyvinti šias pastangas ir stiprinti politiką, kuria būtų skatinamas darbo jėgos judumas, pritraukiami kvalifikuoti trečiųjų valstybių piliečiai, sprendžiamos pagrindinių ir skaitmeninių įgūdžių blogėjimo ir, kai aktualu, didėjančio mokytojų trūkumo problemos.

- Esant tvirtam priežastiniam ryšiui tarp socialinės ir ekonominės padėties ir prastų švietimo rezultatų, sumažėjusio dalyvavimo mokymo ir mokymosi veikloje bei prastų darbo rinkos perspektyvų, ES ir valstybės narės turi dėti intensyvesnes pastangas, kad nuo ankstyvo amžiaus visiems būtų užtikrinta **galimybė gauti kokybišką išsilavinimą ir mokymą**.
- Labai svarbu atlikti priemonių, įgyvendinamų siekiant įveikti iššūkius, su kuriais susiduria valstybės narės, **nuodugnų poveikio vertinimą**, kad priemonės, kurios yra itin sėkmingos, būtų galima toliau taikyti pasibaigus ESF+ ir EGADP, pagal kurias šiuo metu finansuojama didžioji jų dauguma, galiojimui.

Balandžio 2–3 d. EMCO surengė metinę aktyvios darbo rinkos politikos, darbo jėgos apmokestinimo ir darbo rinkos segmentacijos peržiūrą, kurios tikslas – įvertinti pažangą, padarytą įgyvendinant atitinkamas KŠSR, taip pat įveikti kylančius iššūkius, nustatytus Užimtumo rodiklių apžvalgoje ir socialinių rodiklių suvestinėje. Be konkrečioms šalims skirtų apžvalgų, surengta teminė diskusija, grindžiama 2025 m. bendros užimtumo ataskaitos pagrindinėmis išvadomis. Valstybinių užimtumo tarnybų (VUT) tinklo pirmininko pavaduotojo taip pat buvo paprašyta pateikti Užimtumo komitetui naujausią informaciją apie valstybių narių valstybinių užimtumo tarnybų veiklą.

- Nors 2024 m. darbo rinka išliko stipri, vis dar yra galimybių išnaudoti **nepalankioje padėtyje esančioms grupėms priklausančių asmenų**, kurie ir toliau susiduria su iššūkiais norėdami patekti į darbo rinką ir joje išlikti, **užimtumo potencialą**. Tai ypač svarbu siekiant spręsti vis dar didelio darbo jėgos trūkumo problemą ir ilgesniu laikotarpiu kompensuoti dėl demografinių tendencijų sumažėjusį darbingo amžiaus gyventojų skaičių.
- Nors valstybės narės deda intensyvesnes pastangas siekdamos tikslingiau taikyti aktyvią darbo rinkos politiką, be kita ko, skirdamos užimtumo subsidijas, ir stiprindamos valstybinių užimtumo tarnybų pajėgumus ir paslaugų teikimą, kai kuriose šalyse **aktyvios darbo rinkos politikos išlaidos** tebėra nedidelės.
- Taip pat pastebimi **lyčių skirtumai**, nes mažiau tikėtina, kad aktyvumo skatinimo priemonėse dalyvaus moterys. Reikia dėti daugiau pastangų siekiant išplėsti aktyvios darbo rinkos politikos aprėptį, visų pirma įtraukiant pažeidžiamoje padėtyje esančius asmenis ir palankių sąlygų neturinčias grupes.

- Laikinasis įdarbinimas ir darbas ne visą darbo laiką ne savo noru, nedeklaruojamas darbas, fiktyvus savarankiškas darbas ir naujos darbo formos toliau prisideda prie **darbo rinkos segmentacijos** ir daro poveikį skirtumams, susijusiems su socialinės apsaugos, karjeros raidos ir įgūdžių ugdymo galimybėmis.
- Nors 2024 m. **laikinojo įdarbinimo dalis** sumažėjo, daugelyje valstybių narių susirūpinimą tebekelia žemi perėjimo prie neterminuotų darbo sutarčių rodikliai ir didelė ne savo noru dirbančių laikinųjų darbuotojų dalis.
- Teigiamai vertinama tai, kad beveik visose ES šalyse **sumažėjo darbo ne visą darbo laiką ne savo noru** dalis. Nepaisant to, kai kuriose valstybėse narėse tai vis dar liečia daugiau kaip 40 % žmonių, dirbančių mažesnę valandų skaičių, ypač moteris.
- Stebimas plataus masto įsipareigojimas šalinti institucinius veiksnius, įskaitant **apmokestinimo ir užimtumo apsaugos teisės aktus**, kurie dažnai lemia darbo rinkos segmentaciją, ir skatinti perėjimą prie neterminuotų darbo sutarčių. Taip pat įgyvendinamos priemonės, kuriomis į teisės aktus integruojamos naujos darbo formos, pavyzdžiui, mišrus darbas ir darbas per atstumą.
- Daugelyje valstybių narių tebėra daug ką tobulinti **pereinant nuo darbo jėgos apmokestinimo prie kitų mokesčio bazių** ir peržiūrint mokesčių ir išmokų sistemų struktūrą, kad būtų padidintas dalyvavimas darbo rinkoje ir skatinamas ilgesnis darbo laikas.
- **Mokesčių ir išmokų sistemų struktūrą** vis dar reikia tobulinti daugelyje Europos šalių, kuriose ekonomiškai neaktyviems asmenims, bedarbiams, mažą darbo užmokestį gaunantiems asmenims ir antriesiems šeimoje uždirbantiems asmenims tebesama reikšmingų paskatų nedirbti. Ši prasta struktūra taip pat yra vienas iš veiksnių, lemiančių lyčių nelygybę darbo rinkoje, ir tai daro stiprią įtaką namų ūkių, ypač antrųjų šeimoje uždirbančių asmenų, darbo pasirinkimams.
- Be to, kadangi **priežiūros pareigos** dažnai neproporcinga dalimi tenka moterims, lyčių užimtumo skirtumus daugelyje šalių lemia tinkamų ikimokyklinio ugdymo ir ilgalaikės priežiūros paslaugų trūkumas.

3.3. SAK horizontaliosios išvados

Per 2025 m. semestro ciklą, balandžio 10–11 d. komitetas atliko 11 konkrečioms šalims skirtų rekomendacijų (KŠSR) peržiūrų jo kompetencijai priklausančiose politikos srityse ir išnagrinėjo konkrečius iššūkius pensijų, sveikatos priežiūros, ilgalaikės priežiūros ir socialinės apsaugos bei socialinės įtraukties srityse. Visos konkrečioms šalims skirtos peržiūros buvo grindžiamos valstybių narių ataskaitomis apie naujausias priemones, kurių imtasi, ir kitų valstybių narių bei Komisijos atliktais tų priemonių vertinimais. Konkrečioms šalims skirtas peržiūras papildė įvairūs horizontalieji daugiašalės priežiūros elementai, remiantis atitinkamomis teminėmis diskusijomis, surengtomis SAK posėdžiuose. Atsižvelgdamas į tai, SAK kovo mėn. posėdyje surengė nuodugnią teminę diskusiją dėl politikos, kuria remiamas vyresnio amžiaus asmenų ekonominis aktyvumas, integravimo, kiek tai susiję su pensijų politika. Komiteto balandžio mėn. posėdyje buvo surengta trišalė diskusija dėl 2024 m. darbo jėgos ir įgūdžių trūkumo ES veiksmų plano įgyvendinimo peržiūros. Diskusijoje daugiausia dėmesio skirta dviem sritims, susijusioms su socialine apsauga ir socialine įtrauktimi, ilgalaikės priežiūros ir sveikatos priežiūros iššūkiais: pasikeista nuomonėmis apie politikos pokyčius siekiant remti nepakankamai atstovaujamų grupių aktyvumo skatinimą ir spręsti darbo jėgos trūkumo ilgalaikės priežiūros ir sveikatos priežiūros sektoriuose problemą. Horizontaliosios išvados grindžiamos šalių peržiūrų praktinių seminarų rezultatais ir minėtų teminių diskusijų išvadomis.

Diskusijose padaryta išvada, kad vyresnių žmonių aktyvumo srityje valstybės narės taikė politikos priemones, apimančias:

- **paskatas prailginti darbingą amžių** ir (arba) paskatų atidėti išėjimą į pensiją didinimą, taikant geresnes kaupimo normas bei papildomas priemokas ir (arba) pensijų išmokas vyresnio amžiaus darbuotojams, kurie lieka darbo rinkoje sulaukę teisės aktuose nustatyto pensinio amžiaus;

- **lanksčias išėjimo į pensiją galimybes:** galimybę derinti darbo pajamas su pensijų išmokomis ir sudaryti palankesnes sąlygas laipsniškai išeiti į pensiją, laipsniškai mažinant darbo laiką arba pereinant prie darbo ne visą darbo laiką metais iki išėjimo į pensiją;
- **pakoreguotas ribas,** pagal kurias papildomos pajamos nedarys poveikio pensijos mokėjimams, siekiant pašalinti kliūtis derinti darbo pajamas su pensijomis; nuo to atgrasoma, nes visos papildomos pajamos yra apmokestinamos arba reikalaujama mokėti visas socialinio draudimo įmokas;
- aktyvios darbo rinkos politikos kontekste paramą **darbo rinkos mokymo ir kvalifikacijos** srityje vyresnio amžiaus bedarbiams ir vyresnio amžiaus darbuotojams, kuriems gresia atleidimas dėl darbo vietų mažinimo, teikiamą kaip įprasto kvalifikacijos kėlimo visą gyvenimą dalis;
- **darbo užmokesčio subsidijas ir subsidijuojamą užimtumą,** kuriais remiama vyresnio amžiaus darbuotojų reintegracija, ir grįžimo į darbą schemas, kuriomis siekiama sumažinti ankstyvo pasitraukimo iš darbo rinkos riziką dėl ilgo nebuvimo darbe dėl sveikatos problemų;
- **tvarią praktiką darbo vietoje,** kuria šalinamos kliūtys vyresnio amžiaus darbuotojų dalyvavimui įvairiose srityse: be tikslinių priemonių, kuriomis siekiama kovoti su diskriminacija dėl amžiaus ir skatinti vienodą požiūrį į vyresnio amžiaus darbuotojus, tai tarpininkai darbo vietoje, skaitmeniniai įgūdžiai ir (arba) skaitmeninių technologijų naudojimas, mišrus darbas ir darbas per atstumą, žmogiškųjų išteklių praktika ir išmanusis valdymas atsižvelgiant į amžių;
- **socialinį dialogą ir kolektyvines derybas,** kuriais stiprinamos vyresnio amžiaus darbuotojų teisės, neapsiribojant minimaliaisiais teisiniais reikalavimais, įskaitant apsaugą nuo atleidimo iš darbo, saugos darbo vietoje skatinimą ir mažesnę fizinę bei psichosocialinę riziką, papildomų kasmetinių atostogų dienų suteikimą, darbo stažu grindžiamą darbo užmokestį ir papildomas slaugos atostogų teises.

Apskritai diskusijose dėl vyresnių žmonių aktyvumo padaryta išvada, kad:

- labai svarbu **keisti naratyvą ir mąstyseną**, kiek tai susiję su visuomenės senėjimu, – tiek priimant individualius sprendimus, tiek taikant veiksmingas politikos priemones. Vyresnio amžiaus asmenys, atsižvelgiant į jų geresnę sveikatą ir ilgesnę tikėtiną gyvenimo trukmę, turėtų būti suvokiami kaip vertingi ištekliai, o ne kaip našta visuomenei;
- mąstyseną reikėtų keisti tiek **priimant individualius sprendimus, tiek taikant veiksmingas politikos priemones**. Individualiu lygmeniu turėtų būti stiprinama vyresnio amžiaus žmonių savimonė ir savivoka gebėjimų atžvilgiu, įgyvendinant specialiai pritaikytą kvalifikacijos kėlimo ir perkvalifikavimo politiką, kad būtų galima geriau prisitaikyti prie kintančios darbo rinkos ir skaitmeninės aplinkos;
- kalbant apie ypač akcentuotus **su sveikata susijusius iššūkius**, itin svarbu užkirsti kelią darbingumo netekimui, prisitaikyti prie darbo vietos ir vykdyti politiką, kuria užtikrinamas sėkmingas grįžimas į darbą po ilgos ligos;
- **paskatomis ilginti darbingą amžių** turėtų būti atsižvelgiama į įvairius skirtingų profesinių grupių gebėjimus. Tai reiškia, kad išėjimas į pensiją turi būti suvokiamas kaip procesas ir kad būtina pakoreguoti išėjimo į pensiją būdus atsižvelgiant į skirtingus karjeros profilius;
- siekiant **išnaudoti neišnaudotą 60–64 m. amžiaus asmenų**, ypač moterų, užimtumo didinimo **potencialą**, priemonėmis turėtų būti atsižvelgiama į poreikius, susijusius su priežiūros pareigomis, pavyzdžiui: lankstų darbo laiką, dalinės pensijos tvarką ir reintegracijos po slaugos pertraukų palengvinimą;
- **į politikos priemonių rinkinį turėtų būti įtrauktos pensijos, tikslinė aktyvi darbo rinkos politika, socialinė ir lyčių lygybės politika, specialiai pritaikyta įmonių politika ir praktika**, įskaitant darbo vietoje teikiamą su amžiumi susijusį ir prevencinį sveikatos valdymą, socialinių partnerių veiklą ir sveikatos priežiūros bei priežiūros paslaugų teikimą.

Kalbant apie iššūkius, susijusius su darbo jėgos trūkumu, valstybės narės įgyvendina politikos priemones, kuriomis siekiama:

- **stiprinti koordinavimą su atitinkamais paslaugų teikėjais** ir sudaryti palankesnes sąlygas minimaliąsias pajamas gaunantiems asmenims naudotis įgalinančiomis ir esminėmis paslaugomis. Pavyzdžiui, sukurtos valstybinės užimtumo tarnybos (VUT) ir išmokas teikiančių institucijų (nacionalinių socialinės apsaugos ir (arba) pagalbos įstaigų) sąsajos arba vieno langelio sistemos, skirtos darbo ieškantiems asmenims ir asmenims, patiriantiems socialinės ir profesinės integracijos iššūkių. Kitais atvejais VUT sustiprino bendradarbiavimą regioniniu ir nacionaliniu lygmenimis, stiprindamos partnerystes su savivaldybėmis, NVO ir paslaugų teikėjais, pavyzdžiui, sveikatos priežiūros centrais;
- **stiprinti socialinės paramos sistemas, susijusias su galimybėmis naudotis įgalinančiomis ir esminėmis paslaugomis**, suteikiant geresnes galimybes gauti išsilavinimą ir mokymą, profesinį orientavimą ir socialinį konsultavimą, įskaitant konsultacijas biudžeto klausimais, kad būtų užkirstas kelias įsiskolinimui. Kai kurios valstybės narės įvedė nuostatas, kuriomis siekiama padidinti lankstumą tam tikromis sąlygomis derinant užimtumą su socialinėmis išmokomis, o kitos priėmė arba planuoja priemones, kuriomis siekiama padidinti paskatas dirbti minimaliąsias pajamas gaunantiems asmenims.

Buvo padaryta išvada, kad:

- **siekiant aktyvios įtraukties**, patvirtinta, kad daugiausia dėmesio skiriama **koordinuotam požiūriui**, ir kad valstybinių užimtumo tarnybų bendradarbiavimas ir integracija su kitais (socialinių) paslaugų teikėjais, siekiant teikti integruotą ir individualizuotą paramą, yra labai svarbūs;
- aktyvumo skatinimas svarbus ne tik dėl jo ekonominio pagrindo, bet ir dėl socialinės sanglaudos;
- minimaliosios pajamos **neturėtų sukurti skurdo spąstų**, be to, bendradarbiaujant su socialiniais partneriais reikia teikti pagalbines užimtumo paslaugas ir tikslinį mokymą;
- svarbu **kovoti su stereotipais**, kad būtų užtikrintas moterų, migrantų kilmės asmenų ir romų aktyvumo skatinimas;
- galiausiai intervencinėse priemonėse pabrėžta, kad perėjimas nuo nedarbo ir neaktyvumo turėtų skatinti užimtumą **kokybiškose darbo vietose, užtikrinant pajamų saugumą**, kartu vengiant mažų garantijų darbo ir dirbančiųjų skurdo;

- **ilgalaikės priežiūros ir sveikatos priežiūros sektoriuose** labai svarbu užtikrinti **tinkamą ir tvarų darbuotojų skaičių**, be kita ko, sutelkiant dėmesį į darbo užmokesčio didinimą ir kitas fizinės bei psichinės gerovės priemones;
- siekiant spręsti trūkumo atitinkamuose sektoriuose problemą, reikia imtis intervencinių priemonių **jaunimui pritraukti** į atitinkamą sektorių, numatant tikslinį pirminį švietimą ir mokymą, o esamai darbo jėgai taip pat turėtų būti teikiamas atitinkamas tikslinis ir tęstinis kvalifikacijos kėlimas ir perkvalifikavimas, daug dėmesio skiriant skaitmeniniams įgūdžiams;
- slaugai reikia daug fizinės jėgos, o tai didina profesinių ligų, įskaitant raumenų ir kaulų sistemos bei psichologinius sutrikimus, riziką. Todėl politika, visų pirma **sveikatos ir saugos** politika, turėtų būti siekiama laikytis prevencinio požiūrio;
- **investicijų poreikiai** šiuose sektoriuose yra labai svarbūs: reikėtų plėsti mažų bandomųjų projektų mastą ir visapusiškai išnaudoti naujų technologijų bei inovacijų (pvz., skaitmeninių medicinos priemonių ir nuotolinės sveikatos priežiūros) potencialą;
- **teritorinė nelygybė**, kiek tai susiję su galimybėmis naudotis paslaugomis, yra iššūkis, kurį reikia įveikti tinkamomis priemonėmis. Valstybės narės pranešė apie keletą novatoriškų metodų, pavyzdžiui, mobiliųjų klinikų praktiką, telemediciną, gydytojų užduočių perskirstymą vaistininkams ir slaugytojams.

Priedai:

1. Konkrečioms šalims skirtos 2025 m. EMCO ir SAK socialinės konvergencijos peržiūrų išvados.
2. Konkrečioms šalims skirtos 2025 m. EMCO daugiašalės priežiūros peržiūrų išvados.
3. Konkrečioms šalims skirtos 2025 m. SAK daugiašalio įgyvendinimo peržiūrų išvados.